

Екологічна логістика: методологічні принципи та концептуальні основи розвитку

З історії відомо, що термін «логістика» на-самперед стосувався процесів забезпечення армійських підрозділів. Останніми роками термін набув широкого застосування у бізнесі й нині асоціюється саме з корпоративною лексикою. Сучасне уявлення про логістику включає планування, закупки, транспортування та зберігання. Подальшим розвитком логістики є термін управління ланцюгом поставок (Supply Chain Management), що є свідченням зростаючого розуміння компаніями важливості координації всіх функцій і бізнес-процесів. В Європейському Союзі для цього використовують термін «зелений ланцюг» постачання, що означає інтеграцію екологічних завдань на всіх етапах організації постачань, включаючи «життєвий цикл» продукції.

Враховуючи загальносвітові тенденції екологізації всіх галузей економіки та передусім виробництво екологічно безпечних й органічних продуктів харчування можливо стверджувати, що настали об'єктивні умови формування екологістики в Україні. Перший досвід набувають експортно-орієнтовані фірми, бізнес яких реалізує органічну продукцію, організації, які розробляють і реалізують «зелені» технології, тощо. Враховуючи реальні фактори стану промисловості, сфери послуг, сповільнення розвитку інновацій, збільшення кількості аграрних холдингів, зобов'язання України виконувати євроінтеграційні вимоги, в тому числі СОТ, необхідно зазначити факт збільшення ролі аграрного сектору в економіці України як важливої складової її експортного потенціалу. В наш час аграрний сектор не тільки забезпечує населення продуктами харчування та є основою продовольчої безпеки держави, а й постачає сировину і продукцію на міжнародні ринки, забезпечуючи значну частину валютних надходжень. За даними Держслужби статистики України аграрний сектор формує 17% ВВП та близько 60% фонду споживання населення¹.

Тому для України є актуальною й набирає все більшої ваги екологізація сільського господарства і переробної галузі, яка пов'язана зі впровадженням виробництва й переробки екологічно чистої та (або) органічної сільськогосподарської продукції, вирощуванням сертифікованої біомаси тощо. Хоча обсяг внутрішнього ринку органічних продуктів в Україні у 2010 році становив 2,4 млн євро й фактично він знаходиться на початковому етапі свого розвитку.

Окремі методологічні підходи розвитку екологістики розкрито І.Г. Смирновим щодо логістичного напрямку в суспільно-географічній науці – суспільно-географічної логістики та територіально-логістичного інжинірингу². Аспекти формування механізму еколого-орієнтованого логістичного управління виробничими системами, а також визначені еколого-економічні протиріччя, що виникають у процесі його функціонування, наведено в роботах О.В. Балуєва, О.О. Бакуліч, І. Дзівалтовської, М.Н. Некрасова³. Формування «зеленої» логістики вивчали Z. Korzeń, L. Songxian, L. Yang, Ю.В. Чортюк, Є.В. Мішенін, І.І. Коблянська, Є.В. Крикавський⁴.

² Смирнов І.Г. Логістичний напрям в суспільній географії: теорія і практика досліджень / І.Г. Смирнов: автореф. дис. ... доктора географічних наук із спеціальності 11.00.02 – економічна та соціальна географія; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2003. – 40 с.

³ Некрасова М.Н. Конспект лекцій к курсу «Моделі управління природопользованием и ОВОС» [Електронний ресурс] / М.Н. Некрасова. – Режим доступу к материалам : http://web-local.rudn.ru/web-local/disc/disc_4216/prog.php.

⁴ Korzeń Z., Ekologistyka, LiM, Poznań 2001, s. 16-18; Li Yanbo. The Forms of Ecological Logistics and Its Relationship Under the Globalization / Li Yanbo, Liu Songxian // Ecological Economy. – 2008. – №4. – P. 290–298; Чортюк Ю.В. Екологічна стратегія логістичної діяльності торгових підприємств / Ю. В. Чортюк // Прометей: регіональний зб. наук. праць з економіки. Донецький економіко-гуманітарний Інститут МОН України; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк: ДЕГІ, 2007. – Вип. № 2 (23). – С. 226–229; Коблянська І. І. Науково-методичні основи екологічно орієнтованого логістичного управління промисловим виробництвом: автореф. дис. ... канд. екон. наук / І.І. Коблянська. – Сумський державний університет: Суми, 2011. – 22 с.; Крикавський Є. Логістичне управління : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Є. Крикавський. – Львів: Вид-во Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 684 с.

¹ Україна в цифрах, 2011 рік. – Державна служба статистики України. Доступно на сайті [www.twirpx.com/file/885966/].

До теоретико-практичних передумов розвитку аспектів екологістики також доцільно віднести концепції екологічного маркетингу: маркетинг товарів і послуг з урахуванням екологічних нормативів та обмежень як найважливішого фактора зовнішнього середовища; маркетинг природних ресурсів й умов; маркетинг природокористування; маркетинг природоохоронної діяльності; маркетинг екологічних знань і технологій (маркетинг інновацій)¹.

У зв'язку з розвитком екологічної стандартизації та сертифікації щодо продукції, послуг і в цілому у сфері управління природокористуванням потребують наукового обґрунтування нові вимоги й напрями в системі екологічної логістики. Вивчати екологістику необхідно з використанням науково-практичних положень екологічного менеджменту, логістики, операційного менеджменту, екологічного маркетингу територій, екологічної стандартизації та сертифікації продукції й послуг.

Такі напрями слід розглядати на основі системного підходу з утворенням ефектів синергізму на підґрунті об'єктивних закономірностей соціо-еколого-економічних процесів у світі².

Враховуючи, що екологістика є дієвим еколого-економічним інструментом екологічного менеджменту розробка її науково-методичного забезпечення набирає все більшої ваги. В свою чергу ефективними інструментами реалізації положень екологістики є екологічні стандартизація, маркетинг, сертифікація, аудит, що виражається в доступних для споживача та бізнесу – маркуванні, інформації про стан і тенденції у природокористуванні. Такі інструменти покликані забезпечити орієнтацію виробництва на екологічні вимоги ринку й потреби споживачів. Отже, на нашу думку, екологістика – це наука про оптимальну організацію використання матеріальних, енергетичних, інформаційних потоків у системах природокористування і галузях економіки з метою забез-

печення реалізації положень соціо-еколого-економічного управління.

Концепцію розвитку екологістики необхідно розглядати як ефективний вмотивований підхід до управління матеріальними, енергетичними, інформаційними потоками з метою набуття конкурентоспроможності на внутрішньому та світових ринках, зниження витрат виробництва, раціонального природокористування, виконання природоохоронних вимог, мінімізації збитків для навколишнього природного середовища. Метою екологістики є здійснення екологічно обґрунтованого управління системами природокористування й усіма пов'язаними з ними матеріальними, інформаційними, фінансовими потоками. До матеріальних потоків доцільно віднести на теперішній час стандартизовані правила поведінки з органічною сировиною і продукцією, вимоги до техніко-екологічних характеристик транспорту, формування систем збору тари, упаковки різних видів та призначення як на рівні консорціумів, так і в цілому держави.

Фінансові потоки передбачають екологічні податки, відрахування до різних фондів, а також бюджетні й позабюджетні кошти, призначені для цілей раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Під інформаційними потоками розуміють сукупність інформаційних ресурсів про всі етапи виробництва і просування товару, законодавчо-нормативних актів, відомостей про організацію й управління матеріальними потоками (електронне маркування та простеження руху продукції), що забезпечують мінімально негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Основними методологічними принципами екологістики є:

1. Системний підхід (оптимізація функціонування соціальних, екологічних й економічних елементів логістичної системи від рівня підприємства до територіального-господарських систем, наприклад, система

¹ Садченко Е. В. Принципы и концепции экологического маркетинга : [монографія] / Е. В. Садченко. – Одесса: Астропринт, 2002. – 400 с.

² Скрипчук П.М. Екологічна сертифікація в сфері природокористування: еколого-економічні засади розвитку: [монографія] / П.М. Скрипчук. – Рівне: НУВГП, 2011. – 358 с.

природокористування і логістика розглядаються як одне ціле).

2. Досягнення масштабного оптимуму завдяки координації та інтеграції.

3. Математичне моделювання й інформаційно-комп'ютерний моніторинг.

4. Використання принципів управління якістю (забезпечення надійності функціонування і високої якості роботи кожного елемента системи).

5. Відповідальність за стан навколишнього природного середовища.

6. Дотримання правил природокористування та положень екологічного менеджменту.

7. Навчання новим вимогам і умовам.

Головна ідея розвитку екологістики передбачає: створення інтегрованої екологістичної системи, що вирішує соціальні питання відповідальності бізнесу; екологічні вимоги при виробництві, транспортуванні, пакуванні продукції; забезпечення показників ефективності ведення бізнесу. Доцільно зазначити, що формування екологістики необхідно розглядати на рівні підприємств, галузей економіки, регіонів, країни та групи країн.

Коло питань, які повинна вирішити екологістика, починаючи з підприємства, безпосередньо впливає на всі інші рівні традиційної логістики й системи природокористування. Це логічно пояснюється тим, що за своїми функціональними засадами екологістика взаємодіє з усіма етапами виробництва, використання енергетичних, матеріальних та інформаційних ресурсів у підприємстві, починаючи з вибору постачальників, сировини, врахування життєвого циклу і закінчуючи пакуванням та маркуванням готової продукції. Зокрема, варто зазначити, що досвід Німеччини підтверджує доцільність організації (об'єднаннями фірм, консорціумами – «Зелена крапка») переробки тари й упаковки. Такі тенденції в різних формах взаємодії виробника – продавця – споживача характерні для економічно розвинутих країн із екологічною культурою та дієвою законодавчо-нормативною базою.

На рівні підприємств першочерговими для вирішення є наступні постулати екологістики:

функціонування підприємства відповідно до вимог вітчизняної й світової законодавчо-нормативної бази щодо «зеленої» економіки та охорони навколишнього природного середовища;

оптимізація перевезень із метою раціонального використання енергоносіїв;

запровадження систем: менеджменту якості, екологічного менеджменту, інформаційної безпеки, що системно поєднує навчання персоналу, удосконалює елементи логістики (екологістики), підвищує його екологічну свідомість, інформованість, сприяє розвитку екологічної культури;

виконання вимог системи НАССР (Системи контролю критичних точок) щодо простежування життєвого циклу продукції на виробництві;

використання екологічно доцільних (з врахуванням інновацій у галузі тари та упаковки) матеріалів і способів доставки продукції до споживача;

використання передового досвіду стає стандартним способом практичної діяльності. Принципи управління якістю використовуватимуть у практичних аспектах екологістики, наприклад, екологічно безпечне сільськогосподарське виробництво;

якість як економічна категорія, екологізація економіки як парадигма бізнесу, соціальна відповідальність бізнесу впливають на формування принципів, способів функціонування екологістики. В аспекті економіки такі категорії впливають на розуміння цінності постачання, якості послуг, роблячи їх бажаними, що підсилює попит та поліпшує ефективність екологістики;

запровадження стандартів підприємств і організацій (наприклад, стандарти фірми Біолан щодо виробництва органічної продукції) зі стандартизації: життєвого циклу продукції, правил перевезення органічної сировини та (або) продукції тощо;

запровадження положень існуючої концепції екологічної сертифікації продукції, послуг і в цілому природно-господарських

систем у частині, що стосується забезпечення правил вирощування органічної сировини, простеження життєвого циклу продукції й гарантування виконання положень Системи міжнародного сталого розвитку і вуглецевої сертифікації (ISCC).

На рівні регіону, країни:

розробка вітчизняних законів, використання директив ЄС, розробка методик сертифікації органічної продукції, навчання персоналу, проведення заходів, які дають змогу знизити негативний вплив усіх етапів логістики й екології на навколишнє природне середовище;

гармонізація міжнародних і розробка національних стандартів для тари, упаковки, правил перевезення органічної сировини та (або) продукції, показників екологічної стандартизації (на нові речовини, які можуть і потрапляють у ґрунти, воду з атмосферного повітря при вирощуванні, транспортуванні й переробці сировини);

розбудова транспортних коридорів із формуванням на перспективу інформаційних систем простежування вантажів та надання технічної допомоги;

формування державних програм і міжнародних проектів із розвитку інновацій у логістичній діяльності: вимоги до пального й викидів транспорту, спеціалізовані приміщення та їх обладнання;

формування єдиної системи логістики для споріднених галузей економіки: логістичні центри, транспортна інфраструктура, сільськогосподарські кооперативи, консалтингові фірми тощо;

фінансування за державними програмами, безвідсоткове кредитування розвитку: органічного землеробства, сільськогосподарських кооперативів і формування в них переробної інфраструктури, переробки сировини в місцях її вирощування, надання пільгових кредитів для формування екологічної логістики;

розвиток електронної комерції (у торгівлі, простежуванні та електронний документообіг).

На міжнародному рівні основними трендами в розвитку логістики, а відтак і ваго-

мими для врахування у формуванні екології є:

консолідація, аутсорсинг та глобалізація в агрологістичних ланцюгах на користь великих компаній;

використання вимог світових стандартів ISO 22000:2005 «Система менеджменту безпеки харчової продукції» (HACCP) й ISO 27001:2005 «Система менеджменту інформаційної безпеки»;

збільшення вантажопотоків традиційної та екологічної продукції (всіх видів сировини й продукції, енергоощадливої техніки) та їх поширення у глобальних масштабах;

використання біопалива і відновних джерел енергії, як доказ соціальної відповідальності бізнесу;

диверсифікація асортименту продукції протягом року;

контроль витрат та якості у ланцюгах поставок із метою забезпечення конкурентоспроможності товарів;

створення холдингів, агропарків, кластерів, підтримка органічного фермерського господарювання;

широкомасштабне використання інформаційних технологій для поліпшення управління ланцюгами поставок й ін.

Стратегічними напрямками розвитку екології є: формування наукових основ у системі екологічного менеджменту, обґрунтування практичного використання «реверсивної логістики», соціо-еколого-економічне обґрунтування запровадження положень її реалізації. Тому враховуючи аспекти глобалізації, а саме: ринкову консолідацію та монополізацію, екологічну стандартизацію і сертифікацію товарів, розвиток ринкових відносин, кооперацію й інтенсифікацію логістичних зв'язків, посилення уваги до екологічних аспектів життєвого циклу, активний брендинг, диверсифікацію бізнесу, зростання значення соціо-еколого-економічної відповідальності бізнесу тощо розвиток екологічної логістики набуватиме більшої значимості та інвестиційної привабливості.

Реалізація відомих маркетингових стратегій підприємств агропромислового сектору,

таких як регіональне лідерство і стратегія глобальної конкуренції на рівні держави можлива саме через стратегії створення унікальних ніш та стратегію «адаптера» щодо виробництва екологічно безпечної й органічної сировини та продукції на нинішньому етапі розвитку. Проте саме для реалізації таких передумов і є необхідним розвиток екологічної логістики. На початковому етапі реалізації стратегії «унікальних ніш», наприклад, розвитку екологічного землеробства, необхідно розвивати власні торговельні марки (адміністративного району та (або) області), франчайзинг, виробництво уніка-

льних товарів і надання послуг, бізнесові альянси.

Однією з передумов формування та функціонування різних видів логістики в Україні є зміна структури реалізації продукції сільського господарства за останні 20 років (табл. 1). Результати аналізу статистичної звітності показують зростання кількості продукції сільського господарства, реалізованої за «іншими напрямками», зменшення реалізації для населення, переробки вітчизняними підприємствами (в тому числі й на корми через різке скорочення поголів'я худоби).

1. Структура реалізації зернових культур (відсотки до загального обсягу реалізації)*

Показник	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Переробним підприємствам	80,4	37,5	4,0	6,4	5,2	4,6	5,1	4,4	3,9	3,4	3,6
На ринку	3,2	19,2	34,8	11,4	10,0	9,9	8,7	7,9	6,6	7,1	4,9
Населенню	13,2	30,3	20,6	6,9	4,7	3,7	2,7	1,5	1,0	0,9	0,5
За іншими напрямками	3,2	13,0	40,6	75,3	80,1	81,8	83,5	86,2	88,5	88,6	91,0

* Складено за даними Державної служби статистики України: Україна в цифрах, 2011 рік. Доступно на сайті: www.twirpx.com/file/885966/.

Доречно також відзначити, що вступ України до СОТ, розвиток сільськогосподарської кооперації й екологістики формують передумови дотримання вимог європейських стандартів – ділових партнерів нашої країни щодо відповідності всіх операцій виробництва, транспортування, збереження, переробки тощо продукції рослинництва і тваринництва екологічним вимогам.

Зазначені тенденції характеризують переважно експорт сировини, а не готової продукції, що не завжди відповідає міжнародним стандартам якості продуктів харчування, продовольчої та екологічної безпеки (наприклад, вимоги системи НАССР). Через переважання експорту зерна, а не продуктів його переробки, в Україні залишаються не розв'язаними, зокрема, економічні, соціальні й екологічні проблеми. Одним із факторів, що можливо долучати для експорту готової продукції, в тому числі екологічно безпечної (органічної), а не сировини, і є екологічна логістика. Отже, до відомого афоризму ISO – «Мрія 1/1/1», або «Один стандарт, одна перевірка відповідності й одна процедура сертифікації визначаються і при-

ймаються скрізь» логічно запропоновано – «Мрія 1/1/1/1». Під четвертим єдиним та зрозумілим для світового (європейського) ринку є і буде на перспективу – логістика (в тому числі екологічна).

Нині важливими складовими екологістики є гармонізація і використання стандартів у різних галузях економіки. Через відсутність гармонізації вітчизняних стандартів із сертифікації, наприклад, ДСТУ 3768 – 2010 «Пшениця. Технічні умови», Україна втрачає значні кошти. Уніфікованих товарних класифікацій пшениці на весь світ не існує. Виняток становлять деякі міжнародні стандарти: ISO 7970:2000 «Пшениця (*Triticum aestivum* L.) – Специфікація», ISO 11051:1994 «Пшениця (*Triticum durum* Desf) – Специфікація», стандарт CODEX STAN 199-1995 на м'яку й тверду пшеницю, стандарт країн Європейського Союзу – Директива Комісії ЄС № 687/2008 про встановлення процедур приймання зернових культур інтервенційними агентами і методів аналізу для визначення якості зернових культур та ін. Отже, з урахуванням теорії міжнародної торгівлі щодо відносних витрат вирощуван-

ня сільськогосподарських культур (теорема Рибчинського Т.), доцільності часткової спеціалізації землеробства і зміни природно-

кліматичних умов в Україні втрачені вигоди та економічний ефект (табл. 2).

2. Втрачені вигоди та економічний ефект від торгівлі пшеницею за маркетинговими роками (МР), тис. дол. США*

Показник	2005/2006 МР	2006/2007 МР	2007/2008 МР	2008/2009 МР	2009/2010 МР	2011/2012 МР	2015/2016 МР
Світова ціна пшениці, дол. США за тонну	137	190	331	215	186	240	У цінах 2011/2012 МР - 240
Ціна експорту пшениці з України, дол. США за тонну	124	151	252	185	142	209	Те саме
Експорт з України, тис. т	6481	3330	911	12716	7491	800 (прогноз)	21085 (10300 за даними FAPRI)
Втрачені вигоди, тис. дол. США	84253	129870	71969	381480	329604	24800	-
Економічний ефект в результаті гармонізації стандартів із сертифікації пшениці, тис. дол. США	-	-	-	-	-	-	653635 (319300 за прогнозом експорту FAPRI)

* Складено за даними: Української зернової асоціації, ЗАТ „Зерно України”, журналу „Агропрофі”, за якими на 2015/2016 маркетинговий рік торгівля пшеницею становитиме 21085 тис. т і 10300 тис. т за даними Food and Agricultural Policy Research Institute (FAPRI).

Результати розрахунку показують, що середні втрачені вигоди за 2005/2006 – 2009/2010 маркетингові роки становлять 199435 тис. дол. США. При цьому варто зауважити, що за статистичними даними частка пшениці в експорті зернових з України за досліджувани роки становила 17-20%. За умови гармонізації стандартів з експорту пшениці економічний ефект буде відповідно 653635 і 319300 тис. дол. США у 2015/2016 маркетинговому році за прогнозами експорту пшениці фахівцями журналу „Агропрофі” та Food and Agricultural Policy Research Institute (FAPRI) (за цінами експорту 2011/2012 маркетингового року)¹. Відсутність інституційного забезпечення зі стандартизації, сертифікації та державного регулювання експорту зернових через Аграрний фонд також призводить до втрат саме сільськогосподарських виробників, які недоодежують до 15% вартості на прикладі експортованих зернових (такі кошти привласнюють посередники). Враховуючи усереднені щорічні надходження від експорту зернових (0,9-2 млрд дол. США за даними фахівців Української зернової асоціації) така сума

для України становитиме 218 млн дол. США.

Вкрай важливими також є питання вирощування і збуту ріпаку, експорт якого, за даними Агрофакс, близько 80% здійснюється до країн ЄС. Процес сертифікації вирощування ріпаку за стандартами Системи міжнародного сталого розвитку та вуглецевої сертифікації (ISCC) в Україні просувається повільними темпами та не враховує інноваційні доробки науковців у галузі екологічної стандартизації й сертифікації. Станом на 2011 рік 17 експортерів в Україні відповідають нормам директив ЄС (сертифіковані «стійкі» зернові та олійні культури й біомаса будуть дозволені для використання у виробництві біоенергії в Європейському Союзі із 2011 року). Таким чином, українським виробникам необхідно оформляти відповідні документи згідно з вимогами ISCC, а також координувати свої дії з фахівцями з екологічної логістики з метою дотримання експортних вимог.

Отже, запровадження екологістики є актуальною вимогою сучасного стану аграрного виробництва й маркетингу; економічна ефективність окремих складових екологічної логістики показує актуальність методологічних розробок у даній галузі; запрова-

¹ Від 35 до 68 млн. Агропрофі. – № 20-21, 7 черв. 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.agroprofi.com.ua.

дження інновацій в логістичних підходах приведе до появи нових робочих місць і збільшення відрахувань до бюджетів різних рівнів; запровадження стандартів з екологічної сертифікації природно-господарських систем комплексно задовольняє вимоги ISCC щодо експорту всіх сільськогосподарських культур; розвиток екологістики узгоджується із реалізацією положень Постанови Кабінету Міністрів України від 18 травня 2011 року № 529 «Про затвердження Технічного регламенту з екологічного маркування» та ін.

Перспективами подальших наукових досліджень є: вивчення досвіду економічно розвинутих країн; способи формування сіль-

ськогосподарської кооперації як передумови формування логістичних ланцюгів і товарних партій органічної сировини й продукції; розробка інструментарію та організаційно-економічного механізму стимулювання розвитку екологістики; доповнення до законодавчо-нормативної й правової бази держави; розробка і гармонізація стандартів у галузі органічного сільськогосподарського виробництва, системи контролю критичних точок (НАССР); міжнародні проекти із формування логістичних центрів традиційної, а згодом й екологічно безпечної продукції на кшталт міжнародної мережі логістичних центрів у центральній Азії (TRACECA) тощо.

Обґрунтовано інноваційні передумови розвитку логістики в напрямі її екологізації. Запропоновано концептуальні основи та принципи розвитку екологістики для інноваційного функціонування економіки на різних рівнях.

Обоснованы инновационные предпосылки развития логистики в направлении ее экологизации. Предложены концептуальные основы и принципы развития экологистики для инновационного функционирования экономики на различных уровнях.

An article substantiates innovative preconditions for the ecological development of logistics. The conceptual framework and principles of ecological logistics for innovative economic functioning at different levels are suggested.

*

**Т.В. СТРОЙКО, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет**

Розвиток оптових ринків сільськогосподарської продукції як елементу гарантування продовольчої безпеки

На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливої актуальності набувають питання продовольчої безпеки. Попередні трансформаційні перетворення агропродовольчої сфери не змогли повною мірою подолати проблеми галузі. Дотепер вона характеризується низькою віддачею природно-ресурсного потенціалу, недосконаліми технологіями виробництва, необґрунтованою ціновою політикою, недорозвиненістю ринкової інфраструктури.

Науково-теоретичні основи діяльності оптових продовольчих ринків сформовані такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як: В. Андрійчук, П. Бєленький, Л. Дейнеко, М. Долішній, М. Малік, Л. Молдаван,

О. Мороз, Т. Осташко, П. Саблук, М. Хорунжий та ін.

Об'єктивна необхідність гарантування продовольчої безпеки вимагає підтримання відповідного рівня продовольчого самозабезпечення, який передбачає сукупність заходів державної підтримки вітчизняних виробників та створення конкурентоспроможних підприємств. Діяльність усіх суб'єктів ринкової інфраструктури повинна спрямовуватися на формування сталої конкурентоспроможної й ефективної агропродовольчої сфери країни. Основним завданням функціонування ринкової інфраструктури є забезпечення безперебійної діяльності всіх її складових із метою підвищення ефективності